National Library of Israel

מכתב למסורה

(שעורים בהסתכלות)

איני זוכר ברזוק אם ספרתי לכם כבר, תלמידי הזוכ־בים, ע"א ה ה כ־נ ו ת שלי לפני כתבי את שעורי וכדאי באמת שתדעו את זאת.

זה דרכי בקדש: יום או יומים לפני עש"ק, בטרם גשתי לעבודה כלומר לכבר איזה יהודי בשעורי בגלל ה„מעשים־טובים" שלו, הריני מחפש את קרבני זה בגרות עד שאני מוצאו ומקבל ממנו ברכת־פרידה, נכנס אני עמו ב־ברי שיחה היוצאים מן הלב, בחמימות גדולה ובאופן לירי ממש כעם ידיד־נעורים, מחמת שיודע אני מן הנסיון, שלמחרתו כשאך יצא שעורי לאורו של עולם, הרי אדם זה אבוד בשבילי, והוא לא יבים אפילו לתוך ד' אמות שלי — ב ר ו ג ז!

אמנן באמת! כלם רוצים רק, שילטפו אותם, שיחניפו להם ושיסלסלו את הפאות לך שלהם... אלא שאהב"י רחמנים בני רחמנים הם וסו"ם „יהוד" גזלן" הוא וישכח את כעסו וזעפו עד שמצליפים לאחר, וכשהוא רואה את חברו רובן עולה ויורד על הספסל בשעורי הבא מיד הוא מתפיים — החמם המורד מזדקף קצת, הכבע מתרומם מאליו ו„שלום"! בקול רם ישמע לר' עזמות אפילו כמטחוי קשת...

ומה לעשות, רבותי, הרי ידעתם מסתמא את החידה: מהו הדבר שהוא סובב, סובב והולך ולכוף הוא עומד בפנים? זהו מטאטא. סובב גם אני בדרך שלנו, ועושה עבודתי באמונה, עבודת מטאטא לפי יכלתי, ורציתי מאד לעמד קצת בפנתי הנדחת, ואולם דא עקא שהרפש ברחובנו הולך ומצטבר מיום ליום...

* * *

אחרי הקדמה קצרה זו, הבינותם מס־תמא מאליכם שרוצה אני לדבר על ק ר ן־ה י ס ו ד, בכל הסופרים הגדולים והעס־קנים התשובים שלנו שזכו למכתבים מהועד־הלאומי והון את דעתם הרחבה בעתונים. אלא מפני שמרב הטעצים אין רואים את היער ומרב המאמרים והרעיונות העמוקים וביחוד החרופים והגדופים וה„קומפלימנטים" שעפו מיפו לירושלם והוזר חלילה, בירוש, בטוח אני בכם שעכשיו אתם יודעים ומבינים בענין „קרן־היסוד" רק דבר אחד קטן ופשוט: מסתמא ישנם גם אי־אלה דוקטורים־לאך חדשים מאנ"ש שהם זקוקים, לא עליכם, למשרות ולמשכרות שמנות והם מבינים להם איזה „מוסד־ל" וחדש — כי מה לא יעשה יהודי בשביל פרנסה ומכש"כ בא"י? — וע"כ אינם גומרים את ההלל על במת „ציון" וקלוב הציונים הכלליים ביפו על קרן־היסוד והחזון הצעיר שלהם צועק בגרמנית: ד"ר „ה ו ש י ע ה־נא"! אלא שבני־הארץ אינם עונים אחריו הפעם: „הצליהה־נא... ולפיכך, אדבר עמכם גם אני הפעם לא על קרן היסוד גופא אלא על קרן אחרת בארצנו שיש לה ט מ י כ ו ת ה פ ר ש ה — ואיזו פרשה! — עם קרן־היסוד, הלא הבינותם כבר מאליכם: קרן־ה ג א ו ל ה...

בפסח זה הלכתי לי לראות את תערוכת קרן־הגאולה אשר במשרדי הועד הלאומי ובשעה שהפקידים היו טרודים עם הנשים והבתולות שבאו לפרות את תכשיטיהן ושמחו עליהן כמוצאי שלל רב, כי אימתי ישמח הקבצן? — כשהוא מ א ב ד ומצא... (אגב, מספרים כי ביפו נדב הספר־הסופר עניבה בחצי שיילינג ומצאו אותה כשהיא תקועה על המסמר בכתל ורק תריסר הבקבוקים של „אורדי־קולוניה" נתיבשו...) בשעת רצון כזו נתגנבתי בחשאי לתוך לשכת המזכירות ובעזרת אחד הפקידים מתלמידי השנתי מתיך המגרה את ספר החשבונות. לאחר שהצצתי בו רגע ודפדפתי קצת ראיתי כי מגל הטרדם הגדול נכנסו בס"ה 11610 פונט קרנא ופירא. ועל זה הוצאו רק 1875 פונט למשכרת הפקידים, להוצ"ק וגרדולות ושאר־ירקות, ולסוף נפלתי על ספר התור־מים. מרב חפזון הספקתי לרשם בפנקסי הקטן על רגל אחת שמות אחדים מהתרמים למיניהם, שהנני מוכן ומזומן למסר לכם בזה בסודי־סודות כמובן, וכדי לחפל עליכם את הטרה טרדתי אותם בשלשה טונים לפי נדבתם וחכמתם...

א. ט פ ש י ם ג מ ו ר י ם:

ח' כ ה ן, י צ ח ק: נדב 103.5 לי"מ ושלם במחילה עפפ"א ובתוכן גם 63 פונטים זהב ממש!

ה' ו ן־פ ר ז י ל נ ר: תרם 167 פונט וסלק — המסכן! — את כל הזהב „קאש"

לטוג זה שייכים כל התמימים „שחשבי את הענין ברצינות". ואינם יודעים חכמות: נתבעים ונותנים באהבה ומבל לבי לרבות הנשים הענויות שנתפרקו מתכשיטיהן ומבומזיהן, והספרדיות הזקנות שהוכילו קרבן־נדבה — כן אראה בנחמה! — שם בש־בונת הבוכרים את תכריכיהן כדי לקנות את „ארם־ישראל"..

ב. ח כ מ י ם ל מ ח צ ה....

בסוג זה נכנסים חכמים למחצה, לשליש ולרביע, כדלקמן:

ג ז ב ר ק ר ן ה ג א ו ל ה: נדב 110 לי"מ ונשאר חייב רק 80 פונט בנימטריא „וחכהן"...

פ ק י ד י ה ח נ ה" צ: תרמו 2243 לי"כ ונ"ח 65 לי"כ, אפשר משני שדרו ראשונה ע"א הסך 8107 לי"מ שהעבירו ללונדון?..

פ ק י ד י ה ד ס ת: תרמו 891 לי"מ ונ"ח 330 לי"מ: חכמים לכשירצו...

פ ק י ד י א פ "ק: תרמו 356 פונטים: נכשלו במחילה ושלמו בטעות קרוב ל־50 פונטים. וזכו' וכו' וכו'

ג. פ ק ח י ם ג מ ו ר י ם:

בסוג זה נכנסו גבירים אדירים וסתם נדיבים שהתנדבו סכומים גדולים וקטנים, לקיים מה שנאמר: אחד המרבה ואחד הממ־עיט ובלבד שמכוון את לבו רחוק מכיסו...

פקידי ו ע ד ה ע י ר: נדבו 65 לי"מ ונ"ח לע"ע 65 לי"מ. איך אומרים חבריות? — „לעולם לא יכחישו ולעולם לא ישלמו", ואולי הם מעכבים את זה ע"ת הבנין שהח־ליטו לבנות לי־ר־העיר מכספי קרן־הגאולה?

ב ן ת כ ם מ ג ר ו ז ו ה: הבטיח 200 פונט וכסוחר נאמן הוא עומד בדבורו ואינו גורע מחובו זה אף פרוטה...

כר־י ו ח נ ן מבוכריה: נדב 25 פונטים ונשאר חייב רבע מאה..

ר' א ב ר ה ם ע. ממוכרת: תרם בשעת־חדוה מנין שלם של פונטים והחוב הזה נשאר למזכרת עד היום הזה.

ד"ר פ—מ ן, ע"ד: נדב 50 לי"כ: ישלם, כנראה, אחר יובל שנים, עפ"י דין...

והפקח שבהם הוא סוחר בקרקעות, ספרדי מדבר ז'רגון, שנדב כברת ארץ, ובשבאו לבקש ממנו את הקושאן הראה להם, במחיקת „תאמה".... ובכ"ז הלא אמרו חז"ל: אין ח ו נ א ה בקרקע..

רציתי למסר לכם עוד הרבה תורמים כאלה עפ"י פרד"ס, בדרכי, אלא שעפ"י פ ש ט אינו רוצה, ר מ ז י ם לא נשארו לי עוד, ד ר ו ש אינו יודע ע"כ ישאר הדבר ב ס ו ד..

וכהכמת שאיני יכול לסיים דבר בלא משל, נזכרתי לא במעשה אלא בקצת מ ג י ד ו ת:

מקובלני מפי המגיד מקלם: שלש מדות בסוסים ושלש מדות, להבריל, בתורמי קרן־הגאולה. ישנו, מורי ורבותי, סוס, שהוא מושך בקרון ורץ מאליו ואינו זקוק למצליף — סוס טוב הוא; ואידך ישנו סוס, שהוא צריך להצלפה פורתא כדי שיתעורר וירים את רגליו בחשק — סוס הוא אלא גרוע. וישנו, אוי מורי ורבותי, סוס שלישי, שאינו רוצה לזוז ממקומו כל עיקר ושאפילו הצלפה גדולה אינה מעילה לו — לאו סוס הוא כלל. כן, אדם מישראל הנודר ומשלם מיד ובשלמות ובמזומנים — סוס הוא ואין דומה לו; אדם מישראל שנותן תחלת־פרעון, נותן הבטחות בזרגון, משלם קימעא ומתחרט על השאר — סוס בינוני הוא; אבל אדם מיש־ראל שנודר והותם שטרות ומבטיח ומזרז אחרים לשלם ואינו נותן כלום — לאו סוס הוא כלל...

ואם לא תגלו לפלונית שלי אמר לכם בסוד שנם רבכם ר' עזמות מן הסוסים לאך הטובים הוא....

אגב נזכרתי גם בהכחשתו של מר פראנ'י מאתמול בדבר השלט של הפיק"א.

מתוך גל של מכתבים ועתונים ובולי־מינים הנערמים על שלחני וביחוד על הקרקע בפנתי הנדחת, הציץ מכתב קטן שנשלח אלי מאת אחד מיקירי־ירתא בירושלם ממלכות בית ד ו ד, הנמצא כעת בקרלסבד, והוא כותב לי מיום כ' אב בזו הלשון:

ידידי מר עזמות,

קראתי בשעוריך ע"ד השלט של פיק"א בירושלם כי חסר בו מקום השפה העברית.

אנכי שלחתי קטע אחרית מאשרך זה אל הברון ג'ימס רוטשילד, בבקשה כי יראה כי הדבר יתוקן, ובהתקנו נאמר עליך „מגל־גלין זכות ע"י זכאי".

ולמכתב הקצר הזה נלוה גם מכתבו של מזכירו של הברון באנגלית, מיום 15 אוגוסט לקרלסבד:

„רב תודות לך בעד מכתבך בצרוף הקטע של „דאר היום" בדבר השלט של הפיק"א בירושלם.

The matter will be looked into and the omission will be made good.

כלומר: אנחנו נעיין בדבר והענין יתוקן".

בקצור ובפשטות.

איני יודע בדיוק אם יש איזו סמיכות הפרשת בין מכתבו של המזכיר מלונדון ובין ההכחשה הפתאומית של מר פראנ'י, ואולם דבר אחד אני יודע ברור כי עריין לא זכינו לראות את ח ש ל ט ה ע ב ר י על מש־רדת של הפיק"א בירושלם, כמו למשל ביפו ובחיפה...

ועוד דבר אחד אני יודע — שקבלתי מכתב מר' מלניק (בלי „וב"), שזמה לצייר את השלט האנגלי ובו הוא מספר לי הצייר בלא כחל ובלא שרק ואף לא במכחול ובלא סעיפים, אלא דברים ברורים ופשוטים, וזו לשונו ממש:

למורי ורבי ר' עזמות שליט"א

שאלתני בדבר השלט של משרד הפיק"א בירושלם ותואה אני את עצמי מחויב לגלות לך הכל־בבל־מכל־בל, מחמת שיודע אני את ר' עזמות שאין דבר נסתר ממנו והוא יודע דרי עולם, ואם א נ י לא אגיד לו יודע לו הענין ממקום אחר ובאפן אחר, ולמה לי כל זאת?

וראשית כל דבר, עלי להודיעך, רבי היקר, כי זה מנהגי, מאז ומקדם למלאת כל הזמנה בדיוק נמדע לפי דרישת הלקוחות מפני מעשה שהיה: תיכף אחרי הכבוש הת־תילה בהלת על השלטים בעירנו — ואז בהזדמנות של חפש השפות עשיתי לי מנהג לכתב על כל שלט שהוזמן ע"י יהודי ע ב ר י ת בראש, מבלי שאל את פי המז־מין. טבע כזה היה לי אז! עד שקרה מקרה וקבלתי הזמנה מאפ"ק שלנו ועל שאלתי מדוע הם רוצים דוקא האנגלית למעלת קבלתי תשובה קצרה מסגן־המנהל: „אתה איך סהר ועליך למלאת מה שמצווים לך, אפילו אם ידרשו לצייר ד"א על השלט!"

ועכשיו — אל עצם הענין: בימים האחרונים של הדש יוני בא לחנותי צעיר לא־יהודי ובידו שלט עברי ודרש ממני לעשות שלט א נ נ ל י כפי הגדל של הערבי וכמתכונתו ממש — בשביל משרד הפיק"א ועברית — מאן דכר שמה! השלט האנגלי נמסר מחנותי ביום 1 יולי ומאז לא קבלתי שום הזמנה לא לעשות ולא לתקן שלט עברי בשביל המשרד הנ"ל. ולא זאת אלא שעד היום הזה לא ראיתי שלט עברי על משרד הפיק"א, אעפ"י שלפי חשבוני היה די זמן ודי שהות להזמין ולקבל שלט עברי אפילו מהברון בעצמו בפריז.

והנני שלך ש. מ ל נ י ק, ציר שלטים.

* * *

לסוף, נתגלה לי בסוד כי שתי משלחות שלנו התיצבו בשבוע זה על ה ה ה, ולאחר גמרם את הראיון בברכת ברוך־הבא וברוך־הנמצא, בנחוג, וביחוד ברכת אדר־ימים ב מ ח נ נ ו, קבלו מ מ נ ו ע"ז תשובה שלילית...

אין מזל לישראל...

לעמת זה נתקבלה פקודה מברקית מקיש להבין לו קאוואס עם בגד רשמי, חציו לבן וחציו תכול ומקל ארוך של כסף לדפיקה: יש־קיש־טיש ו„מאפאריי־מאפיש!"...

עז מות